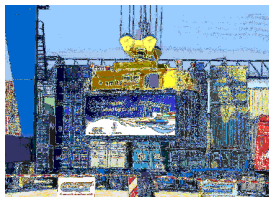

SLIM VERBINDEN

**MLT-advies 2011-2015;
handreikingen voor het nieuwe bestuursakkoord**

maart 2011

Over SER Brabant

SER Brabant adviseert het provinciaal bestuur over de hoofdlijnen van het te voeren sociaal-economische beleid. De Raad is een onafhankelijk orgaan dat wordt gefinancierd door bijdragen van de provincie Noord-Brabant, de landelijke SER en de Brabantse Kamers van Koophandel.

De provinciale SER werd eind 2004 ingesteld op grond van formele besluitvorming door Provinciale Staten en brengt gevraagd en ongevraagd advies uit over vraagstukken die rechtstreeks of door hun uitwerking van belang zijn voor de sociaal-economische ontwikkeling. De advieswerkzaamheden worden voor het grootste deel bepaald door de jaarlijkse Kaderbrief van het College van Gedeputeerde Staten.

In de Brabantse SER hebben zitting vertegenwoordigers van de organisaties van ondernemers (BZW, MKB Nederland, ZLTO) en werknemers (FNV, CNV, vakbond De Unie). Voorts zijn vaste kwaliteitszetels ingesteld voor vertegenwoordigers van de beide Kamers van Koophandel. De raad laat zich bij het opstellen van adviezen bijstaan door een viertal themacommissies waarin externe expertise is gebundeld:

- Themacommissie Ruimte & Milieu
- Themacommissie Onderwijs & Arbeidsmarkt
- Themacommissie Economie & Innovatie
- Themacommissie Mobiliteit & Infrastructuur

Afzonderlijk uitgebrachte deeldossiers bij MLT-advies:

'Investeren in worldclass onderwijs'

'Demografie en ondernemerschap'

'Arbeidsmarktverkenning 2015-2020'

'Brabant Logistieke Topregio 2030'

Partners:

TNO Innovatie & Ruimte

Arno Mieras, Grapics

VDW Research

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Aanbevelingen in het kort	7
1. Economie	10
1.1 Economische ontwikkeling	10
1.2 Versterk het industriële hart	11
1.3 Focus op topclusters	12
1.4 Voorwaarden scheppen voor “slimme” economie	13
1.5 Insteken op agenda’s Den Haag én Brussel	14
1.6 Zorg en Toerisme stimuleren	15
1.7 Kernpunten economische agenda	15
2. Ruimte	19
2.1 Integrale gebiedsagenda’s (MIRT)	19
2.2 Internationaal vestigingsmilieu	20
2.3 Strategische werklocaties	20
2.4 Strategische ruimtereserveringen (multimodaliteit)	21
2.5 Stad en platteland (‘stadteland’)	21
2.6 Slimmer investeren in natuur	22
2.7 Vastgoedaanpak (kantoorlocaties)	22
3. Demografie & ondernemerschap	23
4. Arbeid & onderwijs	26
4.1 Regionale aanpak staat voorop	27
4.2 Prioritaire thema’s	28
4.3 Investeren in worldclass onderwijs	28
5. Bereikbaarheid	30
5.1 Bereikbaar Brabant	30
5.2 Internationale bereikbaarheid (BrabantStad 2020)	30
5.3 Brabant Logistieke Topregio	31
5.4 Digitale snelweg (breedband)	32
6. Topvoorzieningen	33
7. Governance	34
7.1 Multilevel governance	34
7.2 Slimme regels, slimme handhaving	34

Inleiding

Komende bestuursperiode dient vooral in het teken te staan van het versterken en vernieuwen van de Brabantse economie. De wereldwijde crisis van de afgelopen jaren heeft ons immers met de neus op de feiten gedrukt: een veerkrachtige en internationaal concurrerende economie is van levensbelang voor onze welvaart en ons welzijn. Een economie die niet alleen innoveert en internationaliseert, maar ook involveert ofwel voor een hoge arbeidsparticipatie zorgt en daarmee perspectief biedt op sociale stabiliteit in de samenleving.

Voor de partijen in SER Brabant ligt de lat hoog, Brabant moet het komende decennium uitgroeien tot de sterkste en meest innovatieve economie van Nederland. De regio zal dat overigens vooral op eigen kracht moeten realiseren, maar voorwaarde is wel dat het Rijk de Brabantse ambities naar waarde weet te schatten. Onze boodschap: wacht niet op initiatieven uit Den Haag, maar kies voor een zelfbewuste en eigenzinnige Brabantse koers.

Met de 'Agenda van Brabant' is al een goede basis gelegd voor het beleid dat nodig is voor de komende jaren. Economisch excelleren staat centraal, maar dat wordt wel in een breder perspectief gezet met een doorvertaling naar ruimtelijke en culturele topkwaliteit. 'Slim verbinden' is het adagium en dat is de kernkwaliteit van de provincie als middenbestuur. De provincie speelt wat ons betreft een sleutelrol.

Door slim en selectief in te spelen op de actuele agenda's in Brussel en Den Haag wordt ambitieus gewerkt aan het versterken van het industriële hart van Brabant. Want dat is een andere les uit de crisis: de (maak) industrie en het agro-industrieel complex vormen het kloppend hart van onze economie en de motor voor blijvende welvaart en welzijn. Daar ligt de basis voor een sterke en involverende economie, die geen Brabanders aan de kant laat staan en nieuwe verbindingen legt met maatschappelijke kansen op terreinen als leisure, gezondheid, energie en veiligheid. Werken aan de "slimme economie" waarmee Brabant zich de komende jaren echt kan gaan onderscheiden.

De wereld om ons heen is sterk in beweging, zowel economisch als op andere terreinen.

Mede daardoor zijn onze welvaart ons welzijn minder vanzelfsprekend geworden, waarbij alleen maar verwezen behoeft te worden naar de ingrijpende ontwikkelingen rond een toonaangevend bedrijf als MSD/Organon.

Op alle schaalniveaus, dus ook provinciaal, vraagt dat om focus en scherpe keuzes van overheden, bedrijfsleven en kennisinstellingen. Steeds met als kernvraag: waarmee verdienen wij ons brood in 2020?

De prioriteiten zijn duidelijk: innovatiekracht door een kennisinfrastructuur van wereldklasse, focus op sterkten van onderzoek en industrie, een effectieve en efficiënte overheid, een flexibele arbeidsmarkt die inspeelt op nieuwe kansen en werkgelegenheid en het aantrekkelijk houden van de regio als vestigingsplaats voor de Brabantse bedrijven én voor internationale bedrijven c.q. het aan te trekken internationaal talent.

In het Europa van scherp concurrerende regio's vraagt dat om een excellerende ruimtelijke omgeving, waarin onze topvoorzieningen naar waarde worden geschat. Door een slimme koppeling van de kern-domeinen ruimte en economie kan de provincie een doorslaggevende rol spelen bij het creëren van een internationaal onderscheidend vestigingsmilieu met een hoge 'quality of life'.

Komende jaren moet onder regie van de provincie als gebiedsautoriteit daadwerkelijk invulling worden gegeven aan ambitieuze en samenhangende ruimtelijk-economische gebiedsagenda's. Dit is echter geen exclusieve overheidsagenda, vernieuwende privaat-publieke arrangementen kunnen en moeten zorgen voor extra impulsen, steeds met als uitgangspunt dat Brabant ook ruimtelijk tot de Europese top gaat behoren. In dat kader wordt in dit advies ondermeer aandacht besteed aan de uitdaging van 'slimmer investeren in natuur'.

Hierboven is reeds gesteld dat Brabant zijn ambities vooral op eigen kracht zal moeten realiseren, maar dat vraagt wel om betekenisvolle facilitering vanuit Den Haag. Een serieus aandachtspunt voor de provinciale politiek blijft de opvallende scheefgroei in ons land ten aanzien van de rijksbijdragen per inwoner:

Randstad € 1900, Brabant € 1.200 en dat is omgekeerd evenredig met het aandeel van onze regio in het Bruto Nationaal Product (BNP). Het gaat echter niet alleen om het aanpassen van het middeleniveau. Minstens zo belangrijk is het dat er meer speel- of regelruimte komt voor de regio om haar ambities te realiseren. Denk daarbij aan belangrijke maatschappelijke velden als onderwijs en arbeidsmarkt. 'Slim verbinden' moet dus niet alleen in Brabant uitgangspunt van handelen zijn, maar ook in de relatie tussen Den Haag en Den Bosch.

Tot slot realiseren wij ons dat dit MLT-advies op enigszins klassieke wijze, namelijk sectorgewijs, bouwstenen aanreikt. Het blijft echter essentieel dat die zaken een plek krijgen in een thematische en ontkokerde provinciale organisatie. Integrale thema's als economische vernieuwing, excellerende ruimte of internationale bereikbaarheid zijn dan leidend. Ontkokering is van levensbelang voor de toegevoegde waarde van de provincie als bestuurslaag. Het impliceert nieuwe werkvormen die in staat stellen tot meer dynamische, resultaatgerichte vormen van samenwerking. Ook impliceert het een andere vorm van sturing: niet van binnen naar buiten, maar van buiten naar binnen. De experimenten met aparte programmalijnen moeten nu dus structureel worden verankerd in de provinciale organisatie.

Aanbevelingen in het kort

Versterking en vernieuwing economie topprioriteit

Na de crisis is het versterken en vernieuwen van de economie de eerste prioriteit voor de komende jaren. Ambitie is om in 2020 de sterkste en meest innovatieve economie van Nederland te zijn. Dat vraagt om 'slim verbinden' met als sleutelbegrippen innoveren, internationaliseren en involveren. Dit is een gezamenlijke agenda van provincie en de steden respectievelijk regio's. Op die basis wordt de gezamenlijke ontwikkelcapaciteit (BOM e.a.) op orde gebracht.

Focus op economische topclusters

De focus van het provinciale beleid ligt op het versterken van de internationale concurrentiepositie van een aantal topclusters, met regie en afstemming op Zuid-Nederlands niveau. De provincie voert een strategie die aansluit bij zowel de beleidsagenda van Den Haag (topsectoren) als van Brussel (EU 2020, topgebieden).

Voorwaarden scheppen voor nieuwe 'slimme' economie

Tweede hoofdlijn van het provinciale beleid is het verbinden van maatschappelijke opgaven op terreinen als gezondheid, voeding, energie en mobiliteit met nieuwe businessconcepten. Brabant moet hier zijn kansen grijpen door nieuw ondernemerschap de ruimte te geven. De aanpak langs de lijnen van 'social innovation' wordt een handelsmerk van Brabant en in dat kader wordt specifiek ingezet op het bevorderen van kennisvalorisatie.

Omslag agrosector: hand aan de ploeg

De aanbevelingen van de Commissie Van Doorn vormen de basis voor een duurzame omslag van de Brabantse agrosector. Dit proces krijgt de komende bestuursperiode concreet gestalte, steeds vanuit het besef dat het agricomplex van eminent belang blijft voor de Brabantse economie. De Agrofoodvisie 2020 van Agro & Co c.a. vormt de basis voor een duurzaam innoverende Brabantse landbouw. De omslag naar een duurzame Brabantse landbouw vraagt de komende periode om een Brabants gestuurd instrumentarium gericht op de versnelling in de route naar verduurzaming.

Innovatieve arbeidsmarkt

De arbeidsmarkt dreigt de komende jaren dé bottleneck te worden van de economische ontwikkeling van Brabant. Naast de doorwerking van de vergrijzing zijn er ook andere, meer kwalitatieve veranderingen aan de orde (flexibilisering, zzp'ers, het Nieuwe Werken). Het faciliteren van een innovatieve Brabantse arbeidsmarkt-aanpak wordt, als onderdeel van de economische agenda, een provinciale prioriteit. Voorts wordt een revolverend fonds voor 'investeren in worldclass onderwijs' ingesteld.

Versterking internationaal vestigingsmilieu

Versterking van het internationale vestigingsmilieu wordt vanuit een oogpunt van welvaart en welzijn een expliciete doelstelling van het provinciale beleid. Hieraan wordt niet alleen in het economische beleid, maar met name ook in de ruimtelijke ontwikkeling en het mobiliteitsbeleid van de provincie op samenhangende wijze gestalte gegeven. Met strategisch bedrijventerreinenbeleid schept de provincie randvoorwaarden voor het selectief ontwikkelen van campussen, nieuwe woon-werklocaties en moderne multimodaal ontsloten terreinen op toplocaties.

Internationale bereikbaarheid en toplogistiek

Voor een internationaal concurrerende regio is een optimale bereikbaarheid van het grootste belang. Dat uitgangspunt vormt de basis voor de provinciale mobiliteit & en infrastructuur, dat de komende periode op ambitieuze en innovatieve wijze inhoud krijgt:

- Doortrekken programma Bereikbaar Brabant, met focus op steden, knooppunten, strategische bedrijvenlocaties en verbindingssassen
- Internationale bereikbaarheid (weg, lucht, spoor, glasvezel)
- Brabant Logistieke Topregio (vier innovatiethema's, publiekprivaat fonds € 100 mln.)

Topvoorzieningen

Investeren in topvoorzieningen op het gebied van cultuur, sport en natuur past bij de Europese topambities van Brabant. De provincie kiest daarin wel een heel duidelijke positie en gaat nadrukkelijk voor de 'top', samen met de partners in BrabantStad. Slim accommodatiebeleid wordt gekoppeld aan slim evenementenbeleid. Culturele Hoofdstad 2018 en het Olympisch Plan 2028 blijven de kaders voor ambitieuze investeringsplannen, die aansluiten bij de economische agenda van Brabant (topclusters, topgebieden).

Integrale ruimtelijke gebiedsagenda's

Speerpunt in het ruimtelijke beleid van de komende bestuursperiode zijn integrale ruimtelijk-fysieke gebiedsagenda's op de schaal van de economische samenwerkingsverbanden (clusters, topgebieden). Deze gebiedsagenda's benoemen de integrale majeure ruimtelijke opgaven en bundelen de programma's en investeringen van Rijk en regio op het gebied van economie, verstedelijking, mobiliteit en natuur.

Stadteland

In het provinciale beleid wordt niet langer uitgegaan van de strikte scheiding tussen stad en platteland, omdat beide steeds sterker op elkaar zijn aangewezen in de metropolitaanse stadsomgeving van de toekomst ('stadteland'). Dat betekent dat er terzake nieuwe ruimtelijk-economische beleidslijnen worden uitgezet. De aanpak van de demografische 'krimp' kan als inspiratiebron dienen.

Slimmer investeren in natuur

Economie en natuur zijn elkaars bondgenoten en dat vraagt de komende jaren om een sterke integrale benadering. Er moet worden ingespeeld op de nieuwe Haagse realiteit, die vraagt om nieuwe concepten en nieuwe (publiek-private) financieringsvormen. De provincie voert de regie bij het ontwikkelen van nieuwe concepten, gedragen door natuurbeweging en bedrijfsleven. Deze onderscheidende Brabantse aanpak komt de komende jaren van de grond.

Slimme regels, slimme handhaving

De provincie zorgt voor innovatie van regels en handhaving ter voorkoming van belemmeringen bij doorbraakinnovaties. Omdat de regelgeving per definitie achterblijft bij dat type innovaties, wordt daar de vergunningverlening en regelgeving op aangepast. Bedrijven kunnen op basis van een proefvergunning snel aan de slag zodat geen kostbare tijd verloren gaat. Ook wordt normatief toetsen afgeschaft waar dat niet door de rijksoverheid wordt verlangd (fijnstof, ammoniak e.d.)

1. Economie

1.1. Economische ontwikkeling

De Brabantse economie krabbelt in 2011 definitief op uit de crisis, met uitzondering van de bouwsector waar het herstel nog langere tijd zal vergen. Voor de economische ontwikkeling op de middellange termijn sluiten wij aan bij de door het CPB in het kader van de Macro-Economische Verkenning (MEV 2011) gepresenteerde prognoses voor de Nederlandse economie. De forse overheidsbezuinigingen zullen samen met de aanhoudende begrotingsproblemen in de Eurozone zorgen voor een gematigde economische groei. Ook ligt er vanaf 2012 weer inflatiegevaar op de loer.

Op grond van dit algemene beeld gaan wij voor de Brabantse economie uit van een langdurig gematigde economische groei van gemiddeld 1,5% tot 1,75% per jaar. Dat betekent een toename van de werkgelegenheid met slechts 30.000 à 40.000 banen in de periode 2011-2015.

Omdat de meeste bedrijven hun vaste personeel hebben weten vast te houden tijdens de crisisjaren, zal de Brabantse banenmotor de komende jaren vertraagd op gang komen. Ook in dat licht is het van groot belang dat de provinciale overheid prioriteit blijft geven aan ruimte voor ondernemerschap en het versterken van het economische klimaat. Daarnaast vinden wij het van belang om na te gaan in hoeverre de succesvolle crisismaatregelen van de afgelopen jaren, zoals de deeltijd-WW, de kenniswerkersregeling of het MKB-innovatiefonds kunnen worden verankerd in het reguliere beleid, opdat in de toekomst sneller en beter kan worden ingespeeld op schoksgewijze veranderingen in de wereldeconomie die zoals bekend in Brabant extra sterk doorwerken.

De vraag of Nederland respectievelijk Brabant bij de top-5 economieën van de wereld kan gaan behoren is in belangrijke mate afhankelijk van het aanpassingsvermogen aan trends die de toekomstige wereldorde bepalen. Wij denken dan aan een aantal sterk verweven en elkaar versterkende trends: geopolitiek, grondstoffen, klimaat, demografisch, technologisch en financieel-economisch.

Voor het economisch beleid is het belangrijk meer kennis en inzicht te verschaffen in de doorwerking van deze trends naar de regionale economie en uiteraard wat dat betekent voor de benchmark van de regio in internationaal economisch perspectief. Wij zien daar een rol weggelegd voor de provincie en aanbevolen wordt gebruik te maken van programma's als Strategy & Change (TNO, HCCS).

1.2 Versterk het industriële hart

De industrie blijft van groot belang als trekker van onze economie, dat heeft de crisis nog eens onderstreept. Aangezien Brabant is uitgegroeid tot industrieel trekpaard van de Nederlandse economie, is het van groot economisch belang om juist het industriële hart van onze regio te versterken. Dat moet het leidende principe zijn van zowel het landelijke als regionale economisch beleid.

De industrie is als stuwende bedrijvigheid verantwoordelijk voor de grootste veranderingen in het aanbod van werkgelegenheid en het creëren van toegevoegde waarde. Veel banen in de dienstensector zijn rechtstreeks verbonden met de industrie en daar ook uit voortgekomen, waarbij kan worden verwezen naar een CBS-studie uit 2007 "Zakelijke diensten voor en door de industrie".

Ook in de toekomst is de industrie de drager van nieuwe ontwikkelingen. In Brabant zien wij interessante nieuwe bedrijvigheid ontstaan door verbindingen tussen het technologisch kenniscomplex en maatschappelijke domeinen als voeding, gezondheid, mobiliteit en energie.

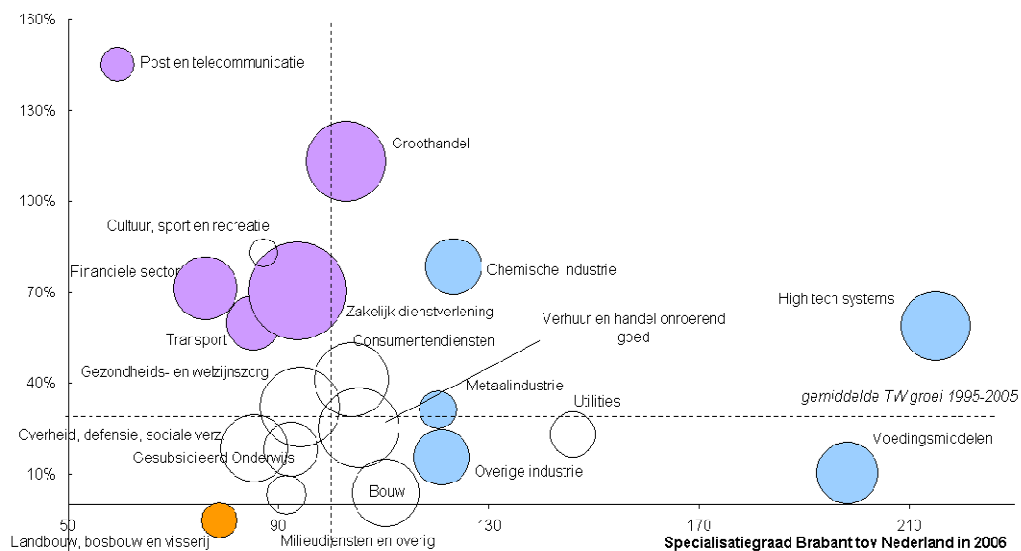
Belang van de industrie

- 11,4% (ongeveer 900.000 banen) van de totale werkgelegenheid in Nederland komt uit de industrie.
- In de industrie wordt ca. 13,6% van de Nederlands toegevoegde waarde gecreëerd.
- Elke baan in de industrie creëert ongeveer 1 baan in de dienstensector.
- De industrie is een belangrijke motor van de export. 71,4% daarvan is afkomstig uit de industrie.
- De industrie investeert meer dan evenredig in onderzoek en ontwikkeling (ook 71,4% van de privé-investeringen) en is daarmee een belangrijke bakermat voor innovatie.
- De industrie is de belangrijkste aanjager van de groei van arbeidsproductiviteit, ook in andere sectoren.

SIC, De conjunctuur de baas! December 2010 (3e Nationaal Industriedebat).

Onderstaand kaartje uit het TNO-rapport bevestigt de sterke industriële specialisatie van Noord-Brabant:

reële groei TW 1995-2006

* Ori vanig bolletjes = ori vanig toegevoegde waarde van sector 2005

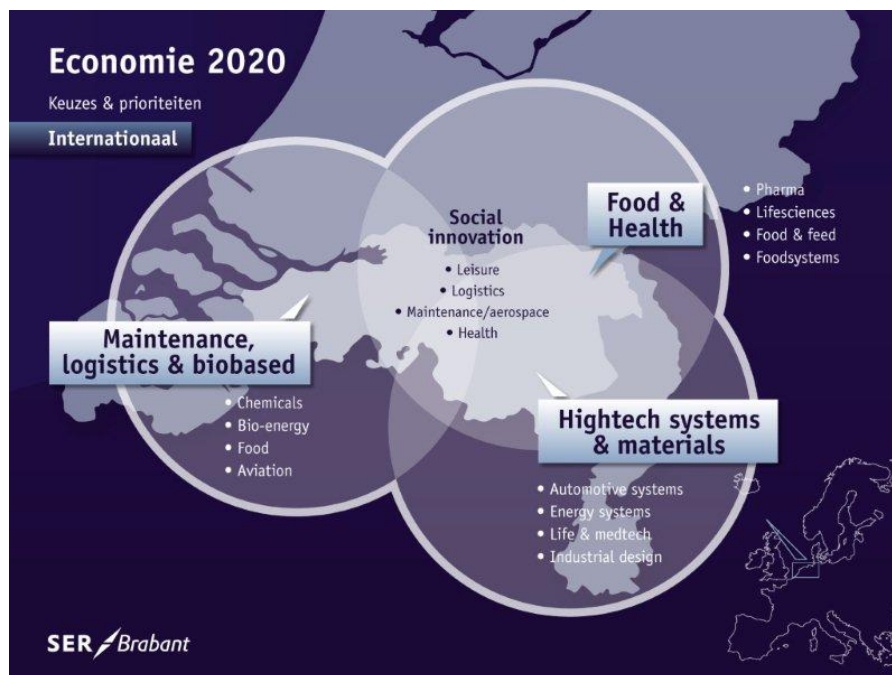
** Kleuren bolletjes: blauw = stuwende industrie paars = stuwende diensten; geel = landbouw en grondstoffen

Bron: INC op basis van CBS

1.3. Focus op topclusters (1^e hoofdlijn voor beleid)

Het regionaal economisch beleid heeft de afgelopen jaren een krachtige impuls gekregen door het landelijke beleid van de sleutelgebiedenaanpak (Pieken in de Delta). Kenmerkend voor dat beleid is inzetten op waar je als regio goed in bent, met name ook in internationaal opzicht. Dus niet 'gieteren' maar durven kiezen. In Noord-Brabant heeft dat denken in gebiedsgerichte economische clusters de afgelopen jaren sterk aan gewicht gewonnen en dat moet de komende jaren echt inhoud gaan krijgen.

In de tot voor kort gangbare regionale clusterkaartjes werd uitgegaan van minstens een 10-tal internationaal kansrijke clusters, maar dat is niet echt realistisch. Voor gericht clusterbeleid hebben wij de volgende uitgangspunten gehanteerd: 1) kijk en denk groter dan alleen Brabant, 2) kies per regio een of enkele (top)clusters met internationale potentie en 3) haak deze gebieden aan bij de Haagse en EU 2020-agenda. Die inkadering heeft geleid tot het volgende Zuid-Nederlandse clusterkaartje, waarbij aan TNO Innovatie & Ruimte is verzocht het internationaal-economisch gewicht van die clusters door te rekenen.¹

Schema 1: Topclusters in Zuid-Nederland

Uit de analyses blijkt dat deze drie clusters een substantieel deel van de stuwende bedrijvigheid in Noord-Brabant omvatten, waarbij zij verwezen naar onderstaand schema 2.

¹ TNO Innovatie & Ruimte, Versterk het industriële hart, december 2010

Hierbij moet overigens worden aangetekend dat alleen voor het topcluster Hightech systems (regio Zuidoost-Brabant, Brainport) geldt dat dit nu reeds een speler van internationaal formaat is in termen van regionale specialisatie. Voor de andere topclusters is er wel een kansrijk perspectief in die richting, maar dat vraagt nog stevige inspanningen in de komende reeks van jaren.

De totale toegevoegde waarde van de drie topclusters bedraagt in 2010 ca. € 23 miljard, zijnde 33% van het Bruto Regionaal Product (€ 70 miljard). Het aandeel in de totale exportwaarde van Brabant bedraagt zelfs ruim 50%, zie verder onderstaand schema:

Cluster	TW incl. toelevering	% BRP	% NB/NL
Cluster Food	5,7 mlrd	8,1%	19,8%
Cluster High-tech	5,3 mlrd	7,5%	27,3%
Cluster Maintenance/Logistiek	10,6 mlrd	15%	14,4%
Totaal	<u>21,3 mlrd</u>	<u>30,2%</u>	<u>19%</u>

Schema 2: Economische betekenis van de 3 topclusters

1.4 Voorwaarden scheppen voor "slimme" economie (2^e hoofdlijn beleid)

De wereldwijde economische crisis wordt door velen gezien als een systeemcrisis, die de opmaat is naar een nieuw soort economie. Dit wordt versterkt door de fundamentele vraagstukken rond klimaat, voedsel en grondstoffen, die evenzeer om nieuwe oplossingen en concepten vragen.

In die nieuwe ('slimme') economie is duurzaamheid de drijvende kracht en komt de mens centraal te staan. Maatschappelijke opgaven op terreinen als gezondheid, voeding, vergrijzing, mobiliteit en veiligheid worden verbonden met nieuwe economische kansen voor bedrijven. Juist op die raakvlakken ontstaan de echte innovaties. Het realiseren van nieuwe businessconcepten ('social innovation') is een kansrijke opgave voor Brabant, en dat vraagt om stevige ondersteuning door de provincie. Uit eerder onderzoek² is inmiddels al gebleken dat de regio achterblijft ten aanzien van nieuwe diensten uit innovaties.

Kennisvalorisatie centraal (MKB)

In de "slimme economie" van de toekomst gaat het om ondernemerschap dat met succes nieuwe verbindingen weet te leggen. Van kennis en kunde naar kassa. De hoofdrol is hier weggelegd voor het midden- en kleinbedrijf en dat heeft behoefte aan een overheid die ruimte biedt om te ondernemen en excellente voorwaarden schept in de bedrijfsomgeving. Naast het scheppen van generieke voorwaarden en het stimuleren van ondernemerschap, moet het accent van het provinciale beleid in deze 2^e hoofdlijn van het

² KIA-foto, Brainport Development, NV BOM, SER Brabant, 2009

economische beleid vooral komen te liggen op kennisvalorisatie. Op grond van diverse onderzoeken kan immers worden vastgesteld dat juist hier de performance van het Brabantse MKB nog stimulering behoeft.

Voorsorteren op Europa 2020 (KIC's)

Vanwege het sterke industrieel-technologische potentieel kan Brabant zich als regio onderscheiden.

De provincie moet hier mede de voorwaarden voor scheppen, door op slimme wijze verbindingen te leggen tussen maatschappelijke uitdagingen en nieuwe businessconcepten, gedragen door de industrie en (IT) technologie. Een nieuw kansgebied voor Brabant is de zorg-economie, met projecten als “slimme zorg” is hiervoor onder regie van de provincie de afgelopen jaren een basis gelegd. Komende jaren moet de slag worden gemaakt van pilots naar echte systeeminnovaties en nieuwe businessconcepten. Belangrijke voorwaarden zijn: een open innovatieklimaat, het realiseren van topinstituten als ‘etalage’, actief inspelen op rijksbeleid (topsectoren) en EU-2020 (topgebieden).

Wat betreft EU 2020 mag worden aangenomen dat naast ‘transport & mobility’ ook ‘health & medical’ een van de nieuwe gebieden zijn voor KIC's. De nieuwe tenders gaan van start in 2012 en Brabant moet hier nu al op voorsorteren, wat tevens eisen stelt aan de inzet van kennisinstellingen (bijv. Medtech, TU/e).

1.5 Insteken op agenda's Den Haag én Brussel

Het kabinet Rutte-Verhagen heeft gekozen voor een nieuwe koers. Het regionaal-economisch beleid wordt sterk afgebouwd en het topgebiedenbeleid (Pieken in de Delta) wordt vervangen door een beleid gericht op (negen) topsectoren. In de onlangs gepresenteerde kabinetsbrief³ over het nieuwe bedrijvenbeleid wordt dit uiteengezet. Hoewel er aanleiding is voor zorg, biedt deze nieuwe kabinetsagenda voor Brabant veel beleidsmatige aanknopingspunten.

Minstens vier topsectoren zijn in Brabant namelijk sterk aanwezig (high tech systems, agro-food, logistiek en life-sciences). Daarnaast bieden ook de creatieve industrie, energie en chemie aanknopingspunten. Minder positief is de sterke afbouw van het Haagse middelenpotentieel, omdat voor die negen topsectoren slechts 1,5 miljard Euro beschikbaar is. Bovendien worden de innovatiegelden op termijn sterk afgebouwd.

Feitelijk is het beleid in Brussel (EU 2020) haaks komen te staan op de actuele Haagse agenda. Waar Den Haag kiest voor beleid gericht op topsectoren, wordt in Brussel de komende jaren sterk de lijn doorgetrokken van topgebieden, dus met een sterk gebiedsgerichte dimensie.

Voor Noord-Brabant biedt dit extra perspectief, omdat de regio op beide sporen zit. Komende jaren zal er – veel sterker dan tot dusver – op twee fronten moet worden ingestoken, namelijk Den Haag én Brussel. Het besef moet doorklinken dat Brussel steeds belangrijker wordt voor de Brabantse ambities, dus aan de Brabantse ‘EU-strategie’ worden bijzondere eisen gesteld.

³ Kabinetsbrief ‘Naar de top’, 4 februari 2011

1.6 Zorg en Toerisme stimuleren

Toerisme & recreatie en de zorgsector zijn in regionaal opzicht kansrijke sectoren en verdienen de komende jaren om uiteenlopende redenen extra aandacht. Maatschappelijk is bijvoorbeeld van belang dat deze sectoren relatief veel werkgelegenheid bieden voor lager opgeleiden. Voorts zijn er interessante aanknopingspunten voor het beleid gericht op demografische krimp: beide sectoren bieden kansen voor nieuw ondernemerschap bij het inspelen op de vergrijzing.

Toerisme & recreatie is tevens van groot belang voor een wervend vestigingsklimaat in de wisselwerking tussen stad en platteland (zie punt 2.5). Dit vraagt om een actuele provinciale visie op het ruimtelijk-economisch belang van deze sector, waarbij wordt aanbevolen aan te sluiten op recente sectorpublicaties.⁴

De provincie schept de juiste ruimtelijke, economische en technologische voorwaarden voor een gezonde gebiedsgerichte doorgroei. De sector toerisme & recreatie krijgt aanzienlijk meer ruimtelijk-economisch ontwikkelingsperspectief en in de zorg worden de pilots op het gebied van “slimme zorg” opgeschaald naar een Brabantbrede zorginnovatie, gebaseerd op koppelingen met IT en toptechnologie.

1.7 Kernpunten economische agenda

1) Strategische agenda van provincie én steden (Den Haag, Brussel)

Het strategisch inzetten op de internationaal kansrijke clusters en topgebieden is een gezamenlijke agenda van provincie en de steden. De (grote) steden gaan immers steeds meer de economie bepalen, waarbij zij verwezen naar een recente CPB-studie.⁵

Omdat de clusters bijna per definitie (lands)grensoverschrijdend zijn, wordt de komende jaren sterker functionele samenwerking en waar nodig regie op Zuid-Nederlands niveau gezocht.

Strategisch wordt zowel ingehaakt op de actuele Haagse agenda (9 topsectoren) als op de EU-agenda in Brussel (topgebieden, EU 2020). In het beleid wordt tot uitdrukking gebracht dat Brussel steeds belangrijker wordt voor Brabant.

Deze ‘agenda’ zal meer dan tot dusverre mede worden aangestuurd vanuit het bedrijfsleven, zoals dat inmiddels ook landelijk het geval is. Ook vraagt het voeren van een gezamenlijke agenda het zorgen voor een gezamenlijke regie ten aanzien van het inzetten van de beschikbare (provinciale en regionale) ontwikkelcapaciteit van BOM c.a. en het voeren van een gezamenlijke buitenlandagenda. Specifiek aandachtspunt is dat het Rijk in het kader van de decentralisatie van het regionaal-economisch beleid ook de aandelen in de BOM gaat afstoten. Dit vraagt de komende jaren om een afdoende decentrale oplossing in het belang van het behoud van de slagkracht van de BOM.

⁴ Zie rapport ‘Waarde(re)creatie in Brabant, TOP Brabant (november 2010)

⁵ CPB-scenariostudie ‘Hoe verdienen wij ons geld in 2040?’, 2010

2) *Faciliteer Brainport 2020*

Onze analyses bevestigen dat de Brainportregio, met het topcluster hightech systems, nu reeds een wereldspeler is. Verwacht mag worden dat dit extra aandacht zal krijgen in het nationale beleid. Vanwege de betekenis van dit topcluster voor de gehele Brabantse economie spreekt het vanzelf dat dit ook in het provinciale beleid extra aandacht krijgt. De provincie kan vooral bevorderen dat er een actievere en meer vanzelfsprekende wisselwerking gaat ontstaan met de andere regionale programma's. Dit is zowel van belang voor de ontwikkeling van Brainport 2020 (meer diversificatie op langere termijn) als van de programontwikkeling in de andere regionaal-economische samenwerkingsverbanden in Noordoost-Brabant, Midden-Brabant en West-Brabant.

3) *Versterk regionaal-economische speerpunten*

In Brabant heeft het regionale 'portfolio-denken' de afgelopen jaren aan betekenis gewonnen. Op basis van gedegen sterkte-zwakke analyses zijn in het kader van regionale programma's als Zuidwest-Delta, 5-Sterrenregio en Midpoint keuzes gemaakt ten aanzien van de economische prioriteiten voor de komende jaren. Naar ons oordeel is dat een uitermate goede ontwikkeling, die zal bijdragen aan duidelijke en samenhangende regionale agenda's op het gebied van economie, ruimte en kennis.

4) *Regionaal ecosysteem op orde*

Brabant heeft een zeer ambitieuze economische agenda geformuleerd voor de komende jaren en dat vereist dat de beschikbare ontwikkelcapaciteit (BOM c.a.) op orde wordt gebracht. Bundeling staat voorop, versnippering moet koste wat kost worden voorkomen. Het door provincie en steden voeren van een gezamenlijke agenda houdt in dat daar ook naar moet worden gehandeld.

Ook op regionaal en lokaal niveau is het van het grootste belang dat er een stevige organisatie aanwezig is voor het stimuleren van ondernemerschap van vooral kleine en startende bedrijven.

Instituten als de Kamers van Koophandel en Syntens staan onder druk vanwege de reorganisatie- en bezuinigingsdrift van het kabinet. De algehele teneur is om een sterker centralisatie door te voeren en dat is ongewenst omdat daardoor de regionale slagkracht verloren gaat.

Regionale verankering moet naar ons oordeel duidelijker uitgangspunt vormen en ook de provincie moet zich daar sterk voor maken. De Brabantse internationaal-economische agenda is sterk gebaat bij een krachtige regionaal economische netwerkstructuur (ecosysteem). De basis moet op orde zijn.

5) *Schep voorwaarden voor nieuwe 'slimme' economie*

In die nieuwe economie worden maatschappelijke opgaven op terreinen als gezondheid, voeding, vergrijzing, mobiliteit en veiligheid verbonden met nieuwe economische kansen. Juist op die raakvlakken ontstaan de echte innovaties, met de technologie als driving force.

Meestal ontstaan die nieuwe verbindingen niet vanzelf, de markt heeft een zetje nodig in de vorm van de overheid die voorwaarden schept en partijen bij elkaar brengt. De provincie moet dit strategisch oppakken, bijvoorbeeld door het gericht versterken van de kennisinfrastructuur op nieuwe gebieden. Op dat punt vragen wij bijzondere aandacht voor de ambities van de regio Midden-Brabant onder de noemer 'Social innovation'. De plannen voor een Social Innovation Topinstituut, gedragen door de Universiteit van Tilburg c.a. verdienen ondersteuning.

Begin 2012 start de EU met tenders voor de volgende fase KIC's (Knowledge and Innovation Communities) voor een aantal nieuwe thema's. Verwachting is dat daar in ieder geval de thema-gebieden *health & medical* en *transport & mobility* toe zullen behoren. Aangezien Brabant op beide terreinen kansrijk is, wordt aanbevolen hier nu al een strategie op uit te zetten.

6) *Versterk de publieke R&D-inzet in Brabant*

Gezien de nog sterk achterblijvende publieke R&D-inzet in Brabant⁶, en daarmee het risico dat private R&D wegtrekt, is het wenselijk dat de provincie zich sterk maakt voor meer publieke kennisinstellingen in Brabant. Focus in eerste instantie op de drie topclusters en –gebieden en zoek daarbij een op een aansluiting bij de Haagse en Europese agenda. Goede recente voorbeelden zijn het aantrekken van de nationale topinstituten FOM, ECN en Dinalog naar Brabant.

7) *Specifieke inzet op kennisvalorisatie (starters, MKB)*

Naast het topgebiedenbeleid, waarbij zoveel mogelijk wordt geanticipeerd op de Haagse en Europese agenda, wordt aanbevolen het regionaal-economisch beleid zoveel mogelijk te accentueren op de kennisvalorisatie in het MKB. Allerlei onderzoeken bevestigen dat met name daar nog een wereld te winnen is: van kennis en kunde naar kassa.

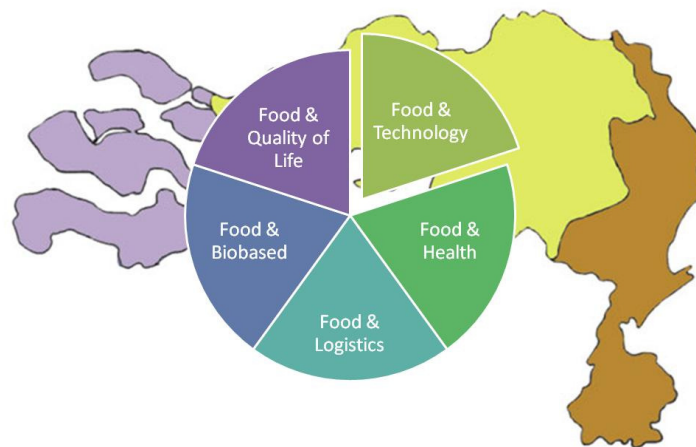
8) *Faciliteer omslag agrosector*

Het agri-complex is van eminent belang voor de Brabantse economie (aandeel BRP, export, werkgelegenheid). De aanbevelingen van de commissie Van Doorn zijn richtinggevend voor een duurzame omslag van de veehouderijsector. SER Brabant bepleit daarbij zoveel mogelijk aansluiting te zoeken bij het vernieuwingsprogramma voor de agrofoodsector en de in dat verband door Agro & Co opgestelde Agrofoodvisie 2020, met vijf kansrijke businessproposities.

⁶ Zie Brabantse KIA-foto 2010 (Brainport, BOM, SER Brabant)

Overigens vraagt de verduurzaming van de Brabantse landbouw om een Brabants aangestuurd instrumentarium dat voor versnelling kan zorgen. Dit is een belangrijk aandachtspunt voor het provinciale beleid.

Het economisch belang van de agrofood sector vraagt ook een samenhangende beleids- en kennisstrategie op een hoger schaalniveau (agrofoodcorridor) en daarbij ligt het voor de hand dat de provincie een regisserende rol speelt. Hier is 'slim verbinden' zeker aan de orde, ondermeer op het gebied van innovatie en kennis. In Zuid-Nederland is een vijftal thematische zwaartepunten te onderscheiden, zoals weergegeven in onderstaand kaartbeeld:

9) *Nieuwe financieringsvormen (ppp, private equity)*

Het nieuwe kabinet bouwt subsidiegedreven beleid af en zet sterk in op meer participatiegedreven beleid. De budgetten voor innovatiestimulering worden de komende jaren sterk afgebouwd en dat heeft uiteraard gevolgen voor de regionale middelen. Bovendien ligt het in de lijn der verwachtingen dat de kredietverlening door banken de komende jaren moeilijker wordt als gevolg van verscherpte Europese regelgeving.

Tot dusver is het bedrijfsleven te lokaal gefinancierd en vooral met eigen geld. Als gevolg van de nieuwe Haagse werkelijkheid dreigt dit zich te versterken en dat kan een forse belemmering betekenen voor de economische ambities van Brabant. Voor het provinciale beleid betekent dit dat de participatiefondsen van de NV BOM en andere ontwikkelbedrijven moeten worden versterkt.

In het verlengde hiervan ligt er de opgave om nieuwe vormen van publiek-private financiering te zoeken. Er moet serieus worden onderzocht of kapitaal kan worden aangetrokken van mondiaal opererende institutionele beleggers of van private equityfondsen e.d..

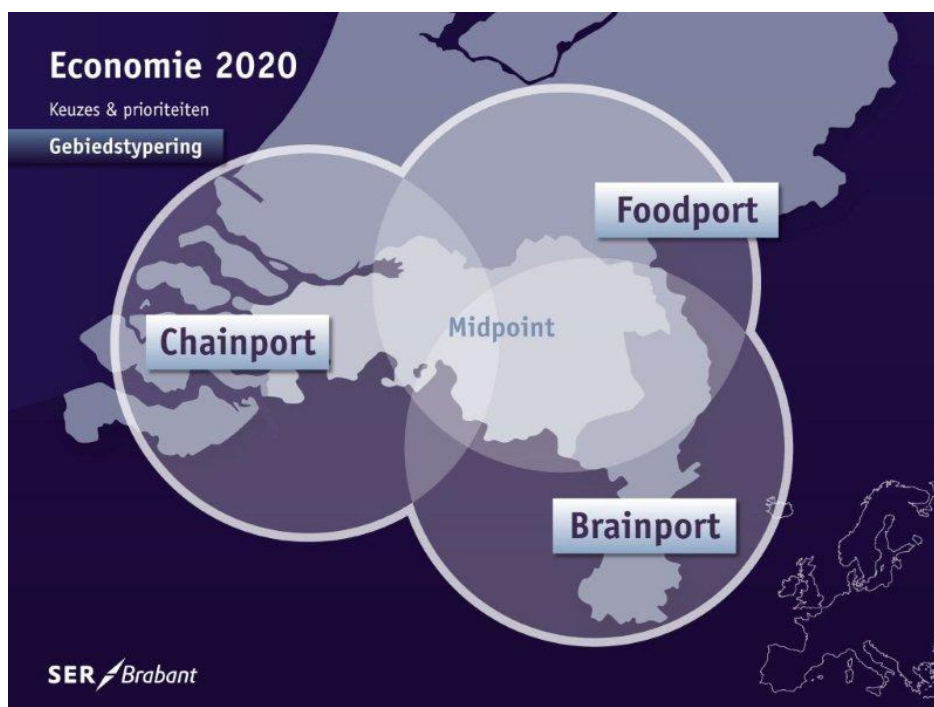
2. RUIMTE

Naast economie is ruimte & natuur het tweede kerndomein van de provincie. Door het leggen van de juiste strategische verbindingen tussen deze twee domeinen kan de provincie het verschil maken. In het Europa van steeds heviger op kwaliteit concurrerende regio's moet de focus komen te liggen op het creëren van een vestigings- en leefklimaat van internationale allure. Brabant moet hier de komende periode stevige stappen zetten om de ambities van Europese topregio waar te maken.

2.1 Integrale gebiedsagenda's (MIRT)

SER Brabant heeft zich al eerder warm voorstander getoond van het ontstaan van integrale ruimtelijk-economische gebiedsagenda's. Verwezen zij naar ons advies (2010) over de totstandkoming van de MIRT Gebiedsagenda Brabant. Deze gebiedsagenda benoemt de integrale majeure ruimtelijke opgaven en de programma's van rijk en regio op het gebied van ruimte, verstedelijking, mobiliteit, duurzaamheid, water en landschap. Een krachtige visie op het ruimtelijk-economisch ontwikkelingsperspectief van de regio is de basis voor bundeling en stroomlijning van de fysieke investeringen. In dit kader is het belangrijk dat er expliciet aandacht is voor de logistieke ketens en hun ruimtelijke consequenties (zie verder hieronder).

De integrale gebiedsagenda's moeten idealiter aansluiten bij de regionaal-economische gebiedstypering, waarbij wij – in aansluiting op het eerder clusterkaartje – voor Brabant de volgende indeling hanteren:

2.2 Internationaal vestigingsmilieu

Het ruimtelijke beleid van provincie en steden kan in belangrijke mate bijdragen aan het vergroten van de kwaliteit van ons internationaal vestigingsmilieu. Meer internationale allure, gedragen door de ruimtelijk-economische dynamiek langs belangrijke internationale ontwikkelingsassen als de A2 en de A16.

Gericht werken aan een hoogstedelijk milieu, dat aantrekkelijk is voor bedrijven en (internationale) kenniswerkers. Ontwikkelen van locaties voor open innovatieomgevingen van kennisclusters, campussen, en nieuwe woon-werklocaties. Dus meer broedplaatsen à la high tech campus: kluwen van grote en kleine technologiebedrijven, kennisinstituten, excellerend onderwijs en allerhande dienstverlening.

De ruimtelijke basis hiervoor wordt gelegd door strategisch werklocatiebeleid (zie volgende punt).

2.3 Strategische werklocaties

Werklocatiebeleid dient te worden gevoerd vanuit het besef dat grofweg 80% van de bedrijvenlocaties een zeer sterke lokale binding heeft. Het faciliteren van de ruimtebehoefte van die bedrijven en de zorg voor de kwaliteit van de invulling van die ruimte is primair een taak en verantwoordelijkheid van gemeenten.⁷

Daar waar problemen niet kunnen worden aangepakt op lokaal niveau en worden doorgeschoven naar regioniveau, neemt de rol van de provincie toe.

Een bijzondere rol voor de provincie is het zorgdragen voor voldoende differentiatie in internationaal belangrijke vestigingsmilieus. Het betreft dan grofweg 20% van de strategische bedrijvenlocaties in Brabant, waarvan 5% absolute toplocaties ('championsleague') van onze economie. Het economisch belang daarvan vraagt om een provinciaal strategisch werklocatiebeleid, dat veel sterker dan tot dusverre aansluit bij het economisch-strategisch beleid. Het provinciaal bedrijventerreinenbeleid krijgt daarmee een meer strategische en kwalitatieve invulling. Onder regie van de provincie wordt dit de komende jaren uitgewerkt in de 'regionale agenda's werken'.

Herstructurering bedrijventerreinen

Het voorgaande gebeurt steeds in combinatie met de herstructurering van verouderde bedrijventerreinen. Afgelopen periode gold als uitgangspunt de koppeling van de uitgifte van nieuwe bedrijventerreinen aan plannen voor de herstructurering van verouderde bedrijventerreinen. Die beleidslijn moet ook de komende jaren richtsnoer blijven voor het ruimtelijk beleid, omdat dat in het belang is van zorgvuldig ruimtegebruik.

Via de Herstructureringsmaatschappij Bedrijventerreinen (BHB) is dat in Brabant met voortvarendheid opgepakt. Positief is tevens dat de provincie via de Subsidieregeling Herstructureringsprogramma 2011 e.v. strikte voorwaarden stelt aan de intergemeentelijke en regionale afspraken over bedrijventerreinenbeleid.

⁷ Zie publicatie BRO, Faciliteren, stimuleren en verantwoordelijkheid; een beschouwing over economie en werklocaties (expertadvies aan provincie Noord-Brabant), februari 2011

2.4 Strategische ruimtereserveringen (multimodaliteit)

Internationaal economisch concurreren vraagt in toenemende mate om een bovenlocatie/ bedrijven-terreinoverstijgende aanpak (strategische ruimtereservering) met innovatieve financieringsvormen, die gemeentelijke partnership bevorderen. Ook nieuwe vormen van uitgifte, zoals erfpacht in plaats van eigendom (zie aanpak bij Greenport Venlo), moeten in dit kader serieus worden onderzocht.

Een dergelijk strategisch ruimtelijk beleid, waarin integrale verbanden worden gelegd met mobiliteit en economische ontwikkeling, vraagt een langere termijn-doorzettingsmacht met “Chinese hardheid”. Aangezien dit de kracht en mogelijkheden van gemeenten te boven gaat, is hier bij uitstek een rol weggelegd voor de provincie. Het provinciaal grondbedrijf kan daarbij worden ingezet als strategisch instrument.

Als interessant voorbeeld verwijzen wij naar de ontwikkelingen rond multimodaal vervoer, waar Brabant sterke kansen heeft. Zowel economisch als maatschappelijk is het van belang dat het huidige netwerk aan multimodale knooppunten in Brabant/Zuid-Nederland wordt doorontwikkeld. Bereikbaarheid moet vooral multimodaal geborgd worden en dat stelt bijzondere eisen aan het ruimtelijk beleid.

Logistieke en economische centra blijken voor een groot deel samen te vallen met mogelijkheden voor multimodale centra. Naast slimmer investeren in lokale infraknelpunten bij deze multimodale knooppunten moet een aantal nieuwe topknooppunten worden ontwikkeld op strategische plaatsen. Te denken valt aan vitale locaties op de lijn Bergen op Zoom, Roosendaal, Oosterhout, Tilburg, Waalwijk, Veghel, Laarbeek, Helmond, Venlo.

2.5 Stad en platteland ('stadteland')

Het ruimtelijk beleid van de afgelopen decennia was gekenmerkt door een strikte scheiding tussen stad en platteland. Herijking van dat beleid is geboden, omdat stad en platteland steeds sterker op elkaar aangewezen zullen zijn in de metropolitane stadsomgeving van de toekomst. Specifiek van belang achten wij de verknoping van de maatschappelijke context van stad en platteland (“wat wil men met elkaar”). Bovendien is er nog een praktische reden, want het financiële draagvlak voor specifiek plattelandsbeleid zal verder gaan afbrokkelen als gevolg van de forse overheidsbezuinigingen. De komende jaren moeten daarom nieuwe lijnen worden uitgezet, met als uitgangspunt een sterker wisselwerking tussen stad en platteland ('stadteland').

Als voorbeeld dient de aanpak van de 'krimp', die vraagt om een slimme vastgoedstrategie voor het landelijk gebied. Deze ruimtelijke transitieagenda, met een nieuwe visie op wonen en werken, dient samen met de centrumsteden te worden opgezet, gebaseerd op de regionaal-economische portfolio.

Meer ruimte ook voor nieuw ondernemerschap, passend bij de aard en schaal van het gebied, zou daarbij een van de uitgangspunten moeten zijn. Te denken valt dan met name aan een sector als toerisme & recreatie, die in het licht van de vergrijzing interessante kansen heeft en een robuustere ruimtelijke facilitering vergt.

2.6 Slimmer investeren in natuur

Brabant heeft als Europese topkennis en –innovatieregio baat bij een groene omgeving (high tech, high green). De ecologische hoofdstructuur is een belangrijke drager van de natuur in Brabant en als zodanig van grote waarde voor ons vestigingsklimaat. Van overheidswege wordt de komende jaren echter fors bezuinigd op natuurontwikkeling en –beheer en dat noodzaakt tot nieuwe concepten, gebaseerd op slimmer en anders investeren. Uitgangspunt daarbij is dat de natuur geen last is, maar een bonus/meerwaarde voor de Brabantse burgers en bedrijven. Het gaat dan naast de intrinsieke natuurwaarde zeker ook om de belevingswaarde. Brabant zal die ambities vooral op eigen kracht moeten realiseren. Dat vraagt ondermeer minder overheids-gestuurd beleid en meer ruimte voor de private sector. Vanwege de importantie van dit vraagstuk wordt aanbevolen in het Bestuursakkoord de lijnen uit te zetten voor een vernieuwende publiek-private aanpak. SER Brabant zal hierover in de loop van 2011 nader adviseren. Het ligt in de lijn der verwachtingen dat wij zullen aanbevelen sterkere verbanden te leggen met de agrosector en de sector toerisme & recreatie als economische dragers van het buitengebied. Voorts zal worden verwezen naar mogelijke win-wins in de vorm van de aanleg van landschapachtige bedrijvenparken aan de randen van natuurgebieden, met slimme overloopgebieden. Het gaat dan uiteraard om passende bedrijven, die zich verantwoordelijk voelen voor het beheer en de bescherming van natuur. Goede voorbeelden van dat soort initiatieven zijn voorhanden in Japan en de VS.

2.7 Vastgoedaanpak (kantoorlocaties)

Afgelopen jaren is de leegstand op de kantorenmarkt fors toegenomen en grote vraag is of de economische opleving dat probleem de komende jaren gaat oplossen. De kantorenmarkt is een vastgoedprobleem. Door ontwikkelingen op het vlak van kantoorinrichting en techniek en andere werkvormen zijn veel bestaande kantoren verouderd en minder interessant voor huurders. Dat kwaliteitsverschil komt echter nog nauwelijks tot uiting in de huurprijsniveaus (beleggingswaarde van het vastgoed). De vastgoedsector verwacht dat de markt de komende jaren verder zal krimpen, waardoor minder courant vastgoed verder onder druk komt te staan, en roept de overheid op de regie in handen te nemen.⁸ Het is een nationaal c.q. provinciaal probleem dat echter op lokaal niveau wordt gecreëerd door de rol van nieuw kantoorvastgoed in de gebiedsontwikkeling en werkgelegenheid. De vele gemeentelijke plannen voor kantorenparken betekenen de facto bouwen voor leegstand. Om te voorkomen dat er naast de herstructurering bedrijventerreinen in Brabant ook een kostbare herstructurering kantorenparken moet worden opgezet, is het van belang dat de komende jaren een vastgoedaanpak wordt ontwikkeld, gebaseerd op de regionaal-economische visies. Wel dient beseft te worden dat de gemeentelijke RO-instrumenten maar beperkte doorwerking hebben op de leegstand in de kantorenmarkt. Het gaat om beleggings- en financieringsproblemen die om een nationale aanpak (bijv. fiscaal) vragen. Daar ligt een nadrukkelijke rol voor provincie en rijk.

⁸ Zie rapport 'Van veel te veel', DTZ Zadelhoff (januari 2011)

3. Demografie & ondernemerschap⁹

Op langere termijn (2040) blijft de Brabantse bevolking nog licht groeien, dus in zoverre is 'krimp' niet zo zeer aan de orde in onze regio. Wel gaat de bevolkingssamenstelling sterk veranderen als gevolg van de vergrijzing. Sociaal-economisch is het relevant dat het aantal economisch actieven gaat dalen, zoals in onderstaande tabel wordt aangegeven:

Demografische prognoses						
	GROEI / KRIMP (ABSOLUUT)					
	Inwoners		Economisch actieven		65+ ers	
	2010-2025	2025-2040	2010-2025	2025-2040	2010-2025	2025-2040
Nederland	684.820	252.747	-349.082	-590.393	1.190.710	753.131
Noord-Brabant	91.783	33.938	-72.390	-87.591	183.224	101.949
West	17.803	9.190	-21.278	-19.563	43.899	23.641
Midden	24.143	16.105	-10.470	-10.442	34.702	19.790
Noordoost	19.418	4.706	-22.209	-28.376	51.516	28.772
Zuidoost	30.419	3.937	-18.433	-29.210	53.107	29.746

	GROEI / KRIMP (RELATIEF)					
	Inwoners		Economisch actieven		65+ ers	
	2010-2025	2025-2040	2010-2025	2025-2040	2010-2025	2025-2040
Nederland	4%	1%	-3%	-5%	47%	20%
Noord-Brabant	4%	1%	-4%	-6%	48%	18%
West	3%	1%	-5%	-5%	44%	17%
Midden	5%	3%	-3%	-3%	50%	19%
Noordoost	3%	1%	-5%	-7%	54%	19%
Zuidoost	4%	1%	-4%	-6%	45%	17%

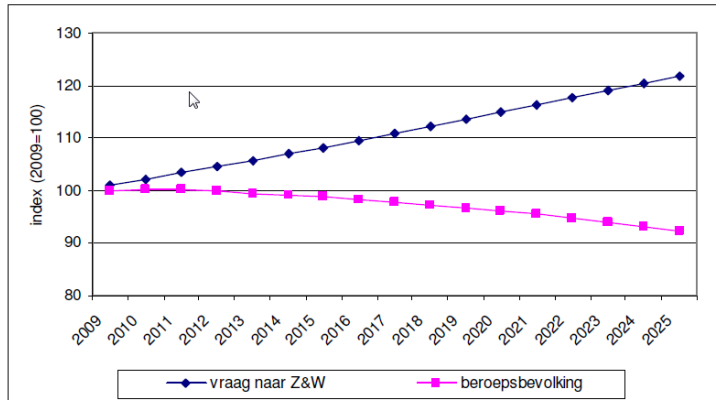
Bron: CBS, bewerking DHV

In Brabant is de daling van het aantal economisch actieven sterker dan het landelijk gemiddelde, met een duidelijk verschil tussen de steden en het platteland. Mede als gevolg van de trek van jongeren naar de steden is 'krimp' daar niet aan de orde. In de landelijke gebieden werkt dit echter wel degelijk door, krimp is met name aan de orde in West- en Noordoost-Brabant.

De demografische doorwerking en de krimpende beroepsbevolking zullen pas op wat langere termijn (rond 2020) echt merkbaar worden in Noord-Brabant. In 2025 is het aantal economisch actieven in Brabant gedaald met 72.000 personen. Omdat de zorgvraag in diezelfde periode met een kleine 25% toeneemt, zal de vraag naar arbeid (uitbreidingsvraag) het grootst zijn in de zorgsector.

⁹ Dit hoofdstuk is gebaseerd op het rapport 'Welvaartsagenda voor Brabant'(DHV) en het op basis daarvan uitgebrachte deeladvies 'Demografie & ondernemerschap' van SER Brabant (januari 2011)

Onderstaande grafiek schetst deze ontwikkelingen in de zorgsector:

“Ontwikkeling beroepsbevolking vs zorgvraag tot 2025”

In het algemeen zien wij naar aanleiding van de demografische cijfers geen directe aanleiding voor trendbreuken in het beleid voor de middellange termijn. Het is echter wel degelijk gewenst dat er op een aantal specifieke terreinen anticiperend beleid wordt ontwikkeld. Aanbevolen wordt daar in het provinciale bestuursakkoord 2011-2015 mede de lijnen voor uit te zetten, met een doorvertaling naar de volgende beleidsvelden:

1. Economie & arbeid

- Ondernemerschap
- Accentuering innovatiebeleid
- Herijking arbeidsmarktaanpak

2. Onderwijs & Zorg

- Opschaling zorginnovaties ('slimme zorg')
- Excellente HR- en onderwijskwaliteit

3. Ruimte

- Regionale strategie
- Slimme vastgoedstrategie landelijk gebied
- Flexibilisering ruimtelijk beleid

Belangrijke algemeen-strategische notie voor het provinciaal beleid is dat de komende jaren de 'battle for talent' scherper zal worden. Brabant ligt midden in het kloppend economisch hart van Noordwest-Europa en dat biedt kansen maar ook bedreigingen. De regio zal ervoor moeten zorgen dat zij zich qua woon-, werk- en leefklimaat duidelijk blijft onderscheiden van concurrerende regio's in eigen land en daarbuiten.

In voorgaande hoofdstukken is al aangegeven dat het realiseren van een internationaal wervend vestigingsmilieu beschouwd moet worden als een van de leidende thema's voor de komende jaren. In het licht van de demografische ontwikkelingen is 'ondernemerschap' een sleutelbegrip, zowel in de marktsector (bedrijven) als in het publieke domein. In de bedrijven komt het vergroten van de arbeidsproductiviteit centraal te staan en dat vraagt uiteraard goed ondernemerschap. Ook in het publieke domein liggen er interessante uitdagingen door de opgaven ten aanzien van vergrijzing, zorg en gezondheid te verbinden aan nieuwe businessconcepten respectievelijk nieuw ondernemerschap. Vanwege het maatschappelijk belang hiervan wordt aanbevolen dit tot expliciet onderdeel van de provinciale agenda.

De demografische krimp in de landelijke gebieden vraagt de komende jaren een duidelijke - door de provincie gefaciliteerde - regionale strategie, bestaande uit een mix van bestrijden, bijstellen en benutten. Dit is niet zo zeer een 'krimpagenda', maar veeleer een 'transitieagenda' die uitgaat van nieuwe kansen op economisch, maatschappelijk en ruimtelijk gebied. Nieuwe kansen op terreinen als toerisme en gezondheid. Wij adviseren daarbij in te zetten op een integrale aanpak van 'stad en ommeland', dus afstand te nemen van de strikte scheiding tussen stad en platteland die het beleid van de afgelopen jaren heeft gekenmerkt. Een kansgerichte benadering, met als sleutelwoord (nieuw) ondernemerschap.

4. Arbeid & onderwijs

De arbeidsmarkt heeft in 2011 nog een adempauze, zo lijkt het. De werkloosheid is minder sterk gestegen dan gevreesd en het is voor bedrijven en instellingen iets gemakkelijker om mensen te vinden. De onderliggende, structurele, trends gaan echter gewoon door en de demografische ontwikkeling (uittreding babyboomers) gaat de komende periode al voor veel spanning zorgen op de Brabantse arbeidsmarkt.

Belangrijkste conclusie in onze Arbeidsmarktverkenning 2015-2020 ¹⁰: bij ongewijzigd beleid wordt de arbeidsmarkt dé bottleneck voor de Brabantse economie, want het personeelstekort – dat nu al begint op te spelen in de zorg en techniek – kan de komende jaren sterk gaan oplopen.

De cijfers

SER Brabant gaat voor de periode 2011-2015 uit van een gematigde economische groei van gemiddeld 1,5% en verwacht een banengroei van ca. 30.000. De banenmotor komt vertraagd op gang (vanaf 2013) omdat opvallend veel bedrijven hun vaste personeel hebben weten vast te houden tijdens de crisisjaren. Daardoor zit in veel bedrijven nog een buffer aan beschikbare productiecapaciteit die eerst wordt opgesoupeerd alvorens nieuw personeel wordt aangenomen. In de komende vijf jaar gaat de beroepsbevolking per saldo met slechts 18.000 personen toenemen, de periode daarna (2015-2020) loopt dit verder terug (15.000). Dit als gevolg van de sterk toenemende uittreding van de ouderen (babyboomers).

Onderstaande tabellen schetsen de ontwikkeling van de werkgelegenheid versus de beroepsbevolking:

Jaar	Bbp gr./jr	Wp gr.% /jr	Wp groei-factor	Wp abs.	Totale groei Wp 2010-2015
2010				1.240.000	
2015	1,5	0,203	1,01018	1.253.000	13.000
2015	1,75	0,456	1,02299	1.269.000	29.000
2015	2	0,709	1,03594	1.285.000	45.000
2015	2,25	0,962	1,04901	1.301.000	61.000

Ontwikkeling werkgelegenheid Noord-Brabant bij verschillende groeipercentages Brp, VDW Research (2011)

Jaar(gemiddelde)	Beroepsbevolking	Saldo groei in periode
2010	1.139.000	
2015	1.157.000	18.000
2020	1.172.000	15.000

Ontwikkeling beroepsbevolking* Noord-Brabant 2010-2020, VDW Research (2011)

¹⁰ Arbeidsmarktverkenning 2015-2020 "Brabantse arbeidsmarkt: bottleneck voor de economie of bron van innovatie en vernieuwing?", SER Brabant februari 2011 (deeldossier voor MLT-advies)

Deze cijfers betekenen dat er uitgaande van een gemiddelde economische groei van ca. 1,5% in 2015 al snel een tekort zal zijn van 10.000 personen. Bij een hogere economische groei (2%) kan dat echter oplopen naar 25.000. Hamvraag is of we die arbeidskrachten van buiten halen of er in gaan slagen een deel van het beschikbare arbeidspotentieel te benutten. Het zijn vooral de 55-plussers (arbeidsdeelname nu 39 %) en de laagopgeleiden (nu 45 %) die nog in grote getale beschikbaar zijn. Dat zal echter niet altijd soelaas bieden, er zal ook een heldere arbeidsmigratiekoers moeten worden uitgezet, zowel gericht op de werving van arbeidskrachten uit Nederland als uit het buitenland.

Kwalitatieve veranderingen (transities)

Wat de situatie op de Brabantse arbeidsmarkt extra gecompliceerd maakt, is dat de arbeidsmarkt de komende jaren niet alleen cijfermatig, maar ook in kwalitatieve zin sterk gaat veranderen. Onder verwijzing naar de reeds aangehaalde Arbeidsmarktverkenning betreft het een viertal dynamieken die, al dan niet in samenhang, voor veranderingen gaan zorgen: veranderingen in bedrijven en sectoren, veranderende voorkeur mensen, veranderende arbeidsvraag en veranderend arbeidsaanbod. Denk daarbij aan trends als flexibilisering, zzp'ers, het Nieuwe Werken of de soft skills die ook in de Brabantse bedrijven sterk aan belang zullen winnen.

Onze boodschap

De boodschap voor de sleutelspelers op de arbeidsmarkt (bedrijven, onderwijs, overheid) luidt: gebruik de relatieve 'adempauze' van de komende paar jaar om orde op zaken te stellen en met een stevige en vernieuwende aanpak te komen. Daarbij zijn de regio's aan zet en moet de economische agenda leidend zijn. Bedrijven en onderwijsinstellingen zijn in de visie van de SER de hoofdrolspelers, er liggen vooral kansen door aan te sluiten bij de economische clusters. Wel ligt de lat hoog, want oude oplossingen zullen niet meer blijken te werken. Als er echter één regio is waar dat mogelijk is dan is het Brabant, zie ook het feit dat in Brabant de deeltijd-WW en de kenniswerkersregeling is uitgevonden.

4.1 Regionale aanpak staat voorop

De regionale aanpak dient voorop te staan. In goed samenspel tussen bedrijfsleven en onderwijsinstellingen wordt op dat niveau gewerkt aan economisch-strategische agenda's, gebaseerd op duidelijke keuzes en prioriteiten. Het arbeidsmarkt- en onderwijsbeleid moet hier naadloos op gaan aansluiten.

Dat is niet eenvoudig en die benadering vraagt samenwerking en kennisverwerving op alle niveaus.

Wij zien vooral hier een belangrijke faciliterende en soms ook regisserende rol weggelegd voor de provincie.

Het accent van de provinciale rol ligt dus vooral op het vlak van strategie en programma: het faciliteren van de hierboven beschreven (nieuwe) systeemgerichte benadering, met bijbehorende nieuwe arrangementen.

Ook kan de provincie een belangrijke rol spelen bij het bewerkstelligen van meer regionale regelruimte in Den Haag, bijvoorbeeld op het gebied van het beroepsonderwijs.

4.2 Prioritaire thema's

Tegen de achtergrond van voorgaande bespiegelingen zouden de volgende drie thema's de komende jaren Brabantbreed centraal moeten staan:

Thema 1, Leren doorleren en blijven leren

Terugdringen van voortijdige schooluitval
Vraaggericht onderwijsbeleid
Excellerend en specialiserend regionaal onderwijs
Onderwijsaanbod voor doorlerende ouderen
Publiek-private financieringsvormen

Thema 2, Innoveren en flexibiliseren

Sociale Innovatie
Nieuwe Werken faciliteren (flexicuritybeleid)
Innovatieve arrangementen 45-plussers en laagopgeleiden
Nieuwe verbindingen (bijv. slimme zorg)

Thema 3, Vernieuwende concepten en arrangementen

Themagericht werken aan knelpunten zorg en techniek (korte termijn)
Strategische regionale personeelsplanning
Regionale werkgaranties
Flexibele samenwerkingsverbanden (communities)

Meer in het bijzonder zien wij voor de provinciale rol de volgende punten:

- Systeemaanpak economie-onderwijs-arbeidsmarkt bevorderen
- Vergroten kennis en inzicht in veranderingen economie en arbeid
- Regionale aanpak 'leren' faciliteren
- Stimuleren van nieuwe arrangementen

4.3 Investeren in worldclass onderwijs

Strategisch is van belang dat het onderwijs (MBO, HBO, WO) zo goed mogelijk gaat inspelen op de economische topclusters in Zuid-Nederland. Goede voorbeelden zijn de wijze waarop dit al is georganiseerd door de stakeholders in de clusters Maintenance (West-Brabant) en Automotive (Zuidoost-Brabant). Dit betekent minder eenheidsworst en de bereidheid om te specialiseren en excelleren op basis van het regionaal- economisch toekomstperspectief en de vraag van het bedrijfsleven.

Recente plannen van zowel de Brabantse HBO-instellingen en universiteiten¹¹ als de MBO-instellingen tenderen in deze richting.¹² De provincie kan hier zorgen voor een versnellingsagenda en, waar nodig, in goed overleg met het rijk ruimte scheppen voor meer regionale regelruimte. SER Brabant adviseert dit expliciet op te nemen als doelstelling binnen de kerntaak economie.

In ons advies over investeren in worldclass onderwijs¹³ is reeds geconcludeerd dat de provincie bij deze ontwikkeling, mede gelet op ongetwijfeld noodzakelijke interventies vanuit Den Haag, een belangrijke ondersteunende rol heeft te vervullen. Eén van de conclusies uit onze verkenning was dat de wijze van bekostiging van het (beroeps)onderwijs tot gevolg heeft dat de onderwijsinstellingen regionaal onvoldoende snel kunnen schakelen met het bedrijfsleven.

Onder verwijzing naar het hierboven aangehaalde advies doen wij de volgende aanbevelingen voor de provinciale rol op dit gebied:

- Zet sterk in op de clusterbenadering (o.m. voor het aanjagen van bètatechnisch onderwijs)
- Breng focus en prioriteit aan, ga uit van een beperkt aantal topclusters
- Zet de Brabantse investeringsagenda in voor het stimuleren van worldclass onderwijs
- Richt daarvoor een 'revolving fund' op
- De additionele investeringen in Automotive en Maintenance als indicatie (€ 4 mln. per cluster, per jr.)
- Stel een optimale regie- en coördinatiestructuur vast
- Bevorder systeemdenken in het onderwijs bij regionale subsidiëring

¹¹ Samen excelleren voor de toekomst van Brabant!, UvT, TU/e, Avans Hogeschool, Fontys Hogescholen, HAS Den Bosch, NHTV, oktober 2010

¹² Op weg naar een Kennispact: het mbo en de Brabantse ambities, BVE-instellingen, februari 2011

¹³ Investeren in worldclass onderwijs, SER Brabant, oktober 2010

5. Bereikbaarheid

5.1 Bereikbaar Brabant

De programmalijnen van Bereikbaar Brabant moeten in de volgende periode krachtig worden doorgetrokken, met de focus op steden, knooppunten, strategische bedrijvenlocaties en verbindingssassen. De aandacht richt zich daarbij zowel op de bestaande als de nieuwe (top)locaties.

Het programma heeft een moderne, publiek-private aansturing: de stakeholders (bedrijven, kennisinstellingen en overheden) worden in een vroegtijdig stadium bij elkaar gebracht. Gezamenlijk worden de ruimtelijke en mobiliteitsontwikkelingen in beeld gebracht en dit wordt vertaald in planontwikkeling. Als belangrijke uitdaging voor de komende periode zien wij om met dit beleid de regionaal-economische portfolio en het internationale vestigingsmilieu van het gebied (clusters, toplocaties) gericht te versterken. Bereikbaarheid in ruimtelijk perspectief is in het kader van dit alles een belangrijke integrerende beleidsprioriteit. Daarnaast benadrukken wij het belang van de Brabantbrede ontsluiting door breedband, noodzakelijk onderdeel van een internationaal excellerende regio (zie 5.4).

Herbevestiging van de netwerkanalyse BrabantStad achten wij passend voor het nieuwe Bestuursakkoord. In dat kader wordt aandacht gevraagd voor de versnelling c.q. prioritering in lopende programma's, zoals de Spoorvisie die om snelle uitwerking vraagt. Ook de facilitering van het goederenvervoer over water en spoor (multimodaliteit) vraagt onverminderd aandacht (zie verder 5.3). Onderstaand in het kort de prioritaire knelpunten voor 2011-2015:

- Verbreding A58 (Vlissingen-Eindhoven)
- Opwaardering A27
- Uitwerking besluitvorming N69, N279
- Aansluitmogelijkheden op Betuwelijn en Antwerpse haven
- Aansluitingen op multimodale knooppunten
- Railaansluiting Moerdijk (consolidatie nationale en internationale stromen over water en spoor)

5.2 Internationale bereikbaarheid (BrabantStad 2020)

De economische positie en structuur van Noord-Brabant is relatief sterk internationaal georiënteerd en de ambities van de Agenda van Brabant zijn gericht op het behoud en de versterking van onze internationale concurrentiepositie. Brabant wil doorgroeien naar de Europese kennis- en innovatietop.

Het behoeft geen nader betoog dat internationale bereikbaarheid een zeer belangrijke randvoorwaarde is

voor het realiseren van die ambities. In een eerder door de KvK uitgebrachte uitgebrachte visie¹⁴ is dat verder uitgewerkt voor de diverse modaliteiten.

BrabantStad, waarin provincie en grote steden samenwerken, zien wij in dat verband als het geëigende kader. SER Brabant onderstreept de ambities in de Strategische Agenda BrabantStad 2012-2020:

- Versterken van Eindhoven Airport inclusief OV- en wegbereikbaarheid
- Uitvoering Visie Vaarwegen
- ICE-verbinding(en) van Schiphol via Eindhoven naar HSL-knopen in Düsseldorf en Aken
- Spoorboekloos treinreizen vanuit 's-Hertogenbosch en Eindhoven (shuttles) naar HSL-knoop Breda
- en eventueel een spoorlijn Utrecht-Breda

5.3 Brabant Logistieke Topregio

Brabant heeft een sterke positie in de logistieke sector, in de eerste plaats door haar strategische ligging ten opzichte van de havens van Rotterdam en Antwerpen en de afzetgebieden in Europa. Minstens zo belangrijk is daarnaast echter het uitstekende ondernemerschap in de Brabantse logistiek.

De huidige logistieke kracht van Brabant biedt echter geen garantie voor de toekomst. De groei van het goederenvervoer zet door en de huidige weginfrastructuur zit al op de grenzen van zijn mogelijkheden. Dit vraagt om nieuwe concepten, gedreven door duurzaamheid en IT. Brabant heeft alles in huis om deze opgave tot een succes te maken, maar dat vraagt wel een stevige samenwerking tussen de 4 O's: ondernemers, onderzoek, onderwijs en overheid. SER Brabant ziet dit als een prioritaire opgave voor de komende periode. Komende jaren moet worden gekomen tot opschaling van de vele, versnipperde initiatieven op dit gebied. Dit vraagt 'schaken' op vele borden: ruimte, infrastructuur, kennis & innovatie, onderwijs en arbeid.

In ons deeladvies 'Brabant Logistieke Topregio 2030' worden vier majeure innovatiethema's onderscheiden waar Brabant zelf het verschil kan maken. Hier ligt een door alle partijen gewaardeerde regierol voor de provincie. Aanbevolen wordt deze thema's op te nemen in het bestuursakkoord 2011-2015 en in de Agenda van Brabant:

- 1) Investeren en innoveren op flexibele multimodale knooppunten (Brabant Intermodal)
- 2) Realiseren van een innovatief fijndistributiesysteem BrabantStad
- 3) Impuls in logistieke ketenregie met 4C-locaties (Cross-Chain-Control-Centers)
- 4) Structurele impuls aan de kennis- en innovatie hotspot (Dinalog/Kennis Distributie Centra)

Deze innovatieagenda vergt de komende jaren een financiële impuls van € 100 mln.

SER Brabant adviseert hiervoor een publiek-privaat investeringsfonds op te richten, waarvan de publieke bijdrage kan worden gedekt uit de provinciale Essent-investeringsagenda (2^e en 3^e tranche).

¹⁴ Brabantvisie, Kamer van Koophandel Brabant (2009)

Harde voorwaarde zou wel moeten zijn dat de stakeholders (bedrijven, kennisinstellingen) op dit punt ook hun verantwoordelijkheid gaan nemen.

5.4 Digitale snelweg (breedband)

Naast de gebruikelijke modaliteiten vraagt de digitale snelweg de komende jaren expliciete aandacht.

De ambities en kansen van Brabant als innovatieve, technologiegedreven en duurzame regio vragen om een Brabantbreed dekkend, open, veilig en transparant breedbandnetwerk, waarin open innovatie in digitale diensten centraal kan staan. De eindgebruikers, waaronder het bedrijfsleven in Brabant, ervaren knelpunten in de beschikbaarheid van breedband, de condities waarop deze ter beschikking komen en de wijze waarop de verschillende netwerken op elkaar aansluiten.

Brabant verdient een stevige digitale 'backbone' met open en betaalbare aantakingsmogelijkheden. Daarmee loopt Brabant voorop in de digitale agenda van Europa. De belangen van eindgebruikers, bedrijfsleven, inwoners, maatschappelijke organisaties en overheden dienen voorop te staan.

De provincie kan hierbij bij uitstek een goede coördinerende, faciliterende en regievoerende rol spelen.

6. Topvoorzieningen

SER Brabant onderschrijft het belang van een excellerend leef- en vestigingsklimaat, omdat dat een beslissende factor is om tot de top van Europese kennis- en innovatieregio's te gaan behoren. Investerings in bijvoorbeeld kunst & cultuur, sport of natuur zijn in dat kader hoogst relevant. De Agenda van Brabant heeft dat verband op voortreffelijke wijze uitgewerkt en daarmee een goede basis gelegd voor het nieuwe bestuursakkoord.

Wij vinden het van belang dat ook hier voor een duidelijke focus wordt gekozen en dat de provincie daadwerkelijk kiest voor 'top'. Dit in tegenstelling tot het recente verleden, waar top en basis steeds aan elkaar werden verbonden (bijv. topsport en breedtesport, topcultuur en amateurkunst), wat tot gevolg had dat er een erg onduidelijk beeld bleef bestaan over waar de provincie nu precies voor staat. Dit vraagt overigens ook een goed samenspel met de gemeenten, die onzes inziens de verantwoordelijkheid hebben voor de kwaliteit van de basisvoorzieningen. Essentieel is dat die topvoorzieningen ook duidelijk samenhangen met de internationaal-economische ambities en dat er helderheid is over de economische exposure.

Ten aanzien van topsportvoorzieningen vragen wij bijzondere aandacht voor het 'slim verbinden' met het beleid gericht op (inter)nationale topevenementen. Dit stelt bijzondere eisen aan snel beschikbare (semi-permanente) toplocaties. Dit moet de komende jaren als bijzondere uitdaging worden opgepakt door de samenwerkende partijen in BrabantStad.

De SER beveelt aan om de 'stippen op de horizon', zoals Culturele Hoofdstad 2018 of het Olympisch Plan 2018 te herbevestigen in het nieuwe bestuursakkoord. Het zijn essentiële ankerpunten voor ambitieus Brabants investeringsbeleid. Het verdient naar ons oordeel overigens aanbeveling om ook terreinen als (top)architectuur op te nemen in de investeringsagenda voor topvoorzieningen.

Ten aanzien van de topvoorzieningen zien wij de volgende prioriteiten, met daaraan gekoppeld de langere termijnagenda (wij werken dit voor cultuur en sport) nog uit in een nader advies):

• Culturele topvoorzieningen	Culturele Hoofdstad 2018
• Topsportvoorzieningen	Olympisch Plan 2028
• Excellente natuurgebieden	Landschappen van allure

7. Governance

De netwerksamenleving anno 2011 vraagt nieuwe vormen van bestuur, dit wordt versterkt door de Haagse politieke werkelijkheid van een zich (vooral financieel) terugtrekkende rijksoverheid. Op tal van terreinen vraagt dit de komende jaren om nieuwe vormen van publiek-private aansturing en facilitering, dat is in dit MLT-advies op diverse plaatsen geconcludeerd. In zijn algemeenheid houdt dat voor de provincie in meer besturen in partnership met medeoverheden en marktpartijen. Helder geïdentificeerde gezamenlijke opgaven worden op vernieuwende wijze opgepakt.

7.1 Multilevel governance

Vanuit de nieuwe kerntaken kan de provincie de komende jaren een centrale rol spelen. Dat vraagt soms ook om vernieuwende bestuurlijke concepten. In dit MLT-advies klinkt het belang door van ‘multilevel governance’, wat beter past bij de netwerksamenleving anno 2011. Flexibele structuren en functionele samenwerkingsverbanden (‘communities’) gaan prevaleren boven statische structuren. De provincie kan zich meer dan ooit gaan bewijzen als modern schakelend middenbestuur.

Er moet worden geschakeld op diverse niveaus: met Brussel en Den Haag, tussen (grensoverschrijdende) regio’s, tussen domeinen en sectoren, tussen stad en platteland, op corridors als A2 of agrofood etc. etc. Ook moet invulling worden gegeven aan nieuwe samenwerkingsvormen, bijvoorbeeld in coöperatief verband. Kortom, een prachtige kans voor de provincie als vernieuwd, schakelend middenbestuur.

7.2 Slimme regels, slimme handhaving

Afgelopen jaren is op alle overheidsniveaus hard gewerkt aan het verminderen van de administratieve lastendruk en de vereenvoudiging van regelgeving. Dit vraagstuk blijft ook de komende bestuursperiode onverminderd van belang, naast nieuwe uitdagingen als “ondernemend aanbesteden”.

Binnen de kaders van verantwoorde maatschappelijke besluitvorming (een inspraakmogelijkheid en een beroepsmogelijkheid) zijn de Wro-procedures en Wabo-procedures redelijk gestroomlijnd. Deze scherpere procedures hebben er wel toe geleid dat meer nadruk komt te liggen op het voorbereidende traject, waar snelheid van handelen en besluitvaardigheid van mensen bepalend wordt. Met name bij besluiten die vragen om een integrale benadering en afweging en het maken van keuzen daarin. Dat vraagt om aanpassing van interne provinciale en gemeentelijke besluitvormingsprocessen, waarbij toetsen aan wettelijke normen en verplichtingen losgekoppeld moet worden van de integrale beoordeling en het zoeken naar oplossingen, om met inachtneming van de doelstellingen van wetgeving tot uitvoerbare oplossingen te komen.

Verder wordt normatief toetsen door de provincie afgeschaft waar dat niet door de rijksoverheid wordt verlangd (fijnstof, ammoniak Natura 2000 e.d.)

SER Brabant vraagt in dit verband bijzondere aandacht voor een fundamenteel knelpunt betrekking hebbend op belemmeringen voor doorbraakinnovaties en 'nieuwe verbindingen'. Kernvraag hierbij is hoe regelgeving en handhaving de innovatie en bedrijfsdynamiek kunnen bevorderen in plaats van belemmeren, hetgeen vraagt om innovatie van regelgeving en handhaving. Het knelpunt betreft het feit dat de regelgeving per definitie achterblijft bij de snelle ontwikkelingen op het gebied van innovatie, met als bekende voorbeelden nieuwe decentrale energie, afvalrecycling, biogas etc. In alle gevallen gaat het om innovaties die de duurzaamheid van producten en productieprocessen bevorderen en dat biedt wellicht mogelijkheden om slimmer om te gaan met regelgeving en handhaving. Het bestuur neemt daarbij de verantwoordelijkheid om de bestaande (oude) regels opzij te zetten ten gunste van het versnellen van bedrijfsinitiatieven ten aanzien van doorbraak-innovaties.

Aanbevolen wordt om dit de komende bestuursperiode concreet op te pakken opdat de ambities ten aanzien van Europese topinnovatie- en kennisregio ook langs die lijn waargemaakt wordt. Het principe wordt dat bedrijven op basis van een proefvergunning snel aan de slag kunnen, zodat geen kostbare tijd verloren gaat.